

Türkiye'nin silahlanması ve yeni bir soru

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 28 Kasım 2020 10:40 -

Almanya'da sol bir süreden beri Türkiye ile yakından ilgilenmeye başladı. Burada üzerinde durulacak ilgi, araştırma konularındadır. İnsan hakları ihlali vd. konularda değildir. Türkiye'nin değişik araştırmalara konu olması normaldir çünkü dünyanın önemli silah ihracatçıları arasında bulunan Almanya'nın silah ihracının yüzde 30'u geçen yıl Türkiye'ye yapıldı. Bu yıl oranın daha yüksek olması bekleniyor. Özellikle Türk deniz kuvvetlerinin güçlenmesi büyük oranda bu ülkeden alınan değişik deniz savaş araçlarıyla mümkün oldu. Almanya'dan başta tank olmak üzere başka silahlar da alınıyor.

Almanya solunun 50 yıldır yayınlanan önemli teorik dergisi Prokla'nın Aralık 2020 tarihli sayısında bir araştırma yazısı Türkiye üzerinedir. Yazar Türkiye'de askeri-sanayi kompleks oluşmasının mümkün olup olmadığını soruyor.

Bu kompleks en gelişmiş şekliyle yıllardan beri öncelikle ABD'de bulunuyor. Böyle bir kompleksten söz edilebilmesi için silah sanayisinde çalışanların sayısı, silah ihracatının gelişmesi önem taşıyor.

İyi ama eksik bir yazı çünkü silah sanayisi her ülkede devletle iç içedir ve devletin askeri operasyonlarıyla silah sanayisi arasında devlete göre değişmekle birlikte mutlaka yakın bağ vardır. Yazar Türkiye'nin saldırganlığıyla silah sanayisinin gelişmesi arasında bağ kurmamış ama bu bağlantı o kadar açıktır ki. Türkiye donanmasının güçlenmesiyle Doğu Akdeniz'de Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan ve Fransa'ya karşı aldığı tutum birbirine doğrudan bağlıdır. Silahlanmanın gelişmesiyle devlet politikası arasındaki bağ Türkiye'de doğrudandır.

Araştırmanın önemli yanı ise, sosyalistlerimiz arasında Türkiye'yi hala yeni sömürge sananların, ithal ikameci sanayileşmenin halen sürdüğünü düşünenlerin yanlıgısını ortaya koymasıdır.

Türkiye'nin silah sanayisi ileri teknoloji ürünü olan motor gibi ara malları ithal etmek zorundadır. Silahlı insansız hava aracı motorunu kendi başına başka işte kullanamazsınız ve bu motor olmadan da SİHA olmaz. Burada önemli olan ithal ikameciliğin yapısının değişmesidir.

Türkiye'nin silahlanması ve yeni bir soru

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 28 Kasım 2020 10:40 -

Eskiden ithal ikamecilik esas olarak kitle tüketim mallarındaydı ve hedef alan da iç pazardı. Mesela buzdolabı ve çamaşır makinesinin motoru dışarıdan getirilir, Türkiye'de monte edilir ve iç pazara sürülürdü. Bu ürünler dışarıdan gelecek ucuz mallara karşı da yüksek gümrüklerle korunurdu.

Silah sanayisinde de gelişmiş teknoloji ürünleri ithal ediliyor ama geçmişle karşılaştırıldığında iki önemli fark bulunuyor:

Birincisi; üretimin gittikçe artan bölümü iç pazar için değildir. SİHA'yı ancak devlet alabilir ya da ihraç edilmek için üretilir, bu ürünü devlet dışında iç pazarda satamazsınız. Obüs için de benzeri söylenebilir: devlet alır ya da ihraç edilir.

İkincisi; Türkiye dünya silah pazarına ihracat olarak girmiş durumdadır. Silah ihraç eden ülkeler listesinde 14. durumdadır (orta üst kategoride). 2018 ile 2019 yılının silah ihraç ve ithali için harcanan ve elde edilen gelir karşılaştırıldığında çok az farkla birbirini karşılamaktadır. Türkiye sadece savaş araçlarının motorlarını değil komple silahlar da alıyor, silahlanma için ithalata harcanan para bunların tümünü kapsamaktadır. Silah ihracatı da ithalatını yaklaşık karşılamaktadır.

Türkiye özellikle SİHA pazarında yükselen yer edindi. Son olarak Ukrayna'nın 40 SİHA aracı ısmarladığını basından öğrendik. Özellikle bu alandaki ihracat artıyor ve önümüzdeki birkaç yıl içinde silah ihracatından gelen paranın ithalata harcananı geçmesi beklenmelidir. 1970'li yılların ithal ikameciliğinde ürün iç pazar için üretilirdi, dünya pazarına yüksek maliyeti nedeniyle giremezdi.

Bir ülkede sanayi-askeri kompleksin oluşumunda silah ihracatının yanı sıra silahlanma sanayisinde çalışanlar da önemlidir. Araştırmada değişik kaynaklardan derlenen rakamlara göre bu sanayide 2018'de 67.239, 2019'da ise 73.771 kişi çalışmaktadır. Bunlar silahlanma şirketlerinde çalışanların toplam sayısıdır. Bu firmalar silah üretiminde mutlaka başka firmalardan bazı ürünler alıyorlar, dolayısıyla silahlanmada dolaylı çalışanlar da bulunmaktadır. Bu sayı hesaplanmamış. Silahlanma sanayisiyle ilgili olarak doğrudan ya da dolaylı çalışanların toplam sayısı en az 100.000 kişi olsa gerektir.

Türkiye'nin silahlanması ve yeni bir soru

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 28 Kasım 2020 10:40 -

Bu sayı ABD, Fransa gibi önemli silah ihracatçısı ülkelerle karşılaştırılmaz ama belirgin olarak vardır ve yükselmektedir.

15 yıl önce Türkiye'de askeri sanayi kompleksi var mıdır, sorusu sorulamazdı; rüşeym halinde vardı ve geleceği de belli değildi.

Askeri sanayi kompleksinin gelişmesi içerde ve dışarıda devlet politikasıyla yakından ilgilidir. Ordunun profesyonelleştirilmesi, eskiden bulunmayan uzman er, uzman çavuş gibi kategorilerin oluşması; orduda artan sayıda kişinin daha karmaşık silahları kullanabilmesi demektir. Bu silahları kullanabilmek ancak askerliği meslek edinmekle, teknolojik gelişmeleri izlemekle ve bu konuda sürekli eğitim görmekle mümkündür.

Buna polisin ikinci bir ordu gibi örgütlenmesi ve teknolojik olarak gelişmiş silahları kullanmasını da eklemek gerekir.

Benzer durum dış politikada da vardır. Dünya silah piyasasında yer edinmek için iyi ve savaşta denenmiş silahlar satıyor olmanız gerekir. Türkiye'nin PKK ile mücadelesinde SİHA'lar kullanılsaydı, aynı Suriye'de yapılsaydı, bu silahlar Libya ve Azerbaycan'da kullanılsaydı; artan sayıda SİHA ihracı da olmazdı. Nitekim Ukrayna Kafkasya'daki savaşta SİHA'ların icraatını gördükten sonra bu silahtan 40 tane sipariş vermiş ve bunu da açıkça belirtmiştir.

Her çeşit silah üretildikten sonra hemen satışa sürülmez, önce denenir. Savaşta deneme ise farklıdır ve bu nedenle de iyi silah savaşta denenmiş ve başarılı olmuş silah demektir.

Alman ordusundaki otomatik silahlar değiştirildi; nedeni ise çabuk ısınmalarıydı. Bu silahı yapan firma devlete satmadan önce mutlaka çok sayıda atış yaparak denemiştir ama savaşta denenmeleri –mesela Afganistan savaşında- farklıdır. Savaşta çabuk ısınmaları değiştirilmelerini gerektirir.

Silahlanmada durum budur.

Türkiye'nin silahlanması ve yeni bir soru

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 28 Kasım 2020 10:40 -

Türkiye silah sanayisinde montajcılıktan ileriye gidememiştir belirlemesini yapanlar için, bu durumda, “güldürmeyin insanı” demek gerekiyor. Eski ithal ikamecilikle şimdikininki birbirinden çok farklı olduğunu göremiyor, aynı terim kullanılınca içeriğinki değişmediğini sanıyor.

Geçen yıl yayınlanan **Küresel iç savaş ve Türkiye** kitabında devletle silahlanma sanayisi arasındaki stratejik bir evliliğe dikkat çekmiştim. Aşk evliliği olması stratejik özelliğini ortadan kaldırmıyor. Erdoğan'ın kızıyla bir silahlanma firmasında SİHA üretiminden sorumlu kişi evlendi. Devletle silahlanma sanayisinin en önemli ihraç ürünü arasında bağlantı daha doğrudan oldu.